

**Tereza Zahálková, Jazyková biografie třetí generace řecké menšiny v České republice
Bakalářská práce, Ústav obecné lingvistiky, 2017**

Posudek vedoucí práce

Práce Terezy Zahálkové je aktuálním příspěvkem k popisu sociolingvistické situace řecké menšiny, jedné z komunit historicky významných v českém kontextu. Na základě jazykově-biografických rozhovorů s pěti mladými lidmi, jejichž prarodiče patřili k lidem přemístěným z Řecka do Československa během řecké občanské války, si klade jednu hlavní otázku: do jaké míry jsou členové tzv. třetí generace dokladem toho, že v komunitě dochází nebo nedochází k tzv. jazykovému posunu od řečtiny k češtině? Analýza jazykových biografí vychází z prací J. Nekvapila o českých Němcích (obzvláště o rodině pana S.), jejichž životní i jazykové osudy byly, tak jako u Řeků, výrazně poznamenány historickými událostmi. Tyto práce byly zaměřeny na nejstarší žijící generaci, ale s ohledem na vývoj po roce 1989 a na mezigenerační předávání jazyka. Na práci T. Zahálkové lze tedy nahlížet jako na pokračování obdobného příběhu; je to podobné, jako kdyby zkoumala jazykové biografie vnoučat pana S.

U třetí generace českých Řeků byla předmětem vyprávění mj. jazyková situace v rodinách účastníků, jejich zkušenost s organizovanou výukou řečtiny pro členy národnostní menšiny nebo používání řečtiny v kontaktu s řeckou komunitou v ČR nebo s příbuznými v Řecku. V další části práce se autorka zabývá metajazykovými reflexemi respondentů týkajícími se přepínání mezi češtinou a řečtinou, příp. jejich mísení, a dále vymezení osobnostní (národnostní) identity. Tereza Zahálková si vybrala účastníky výzkumu, kteří byli poněkud atypičtí v tom, že všichni „do nějaké míry řecky umí“ (s. 49), disponují aktivní kompetencí v řečtině. Následně ukázala, jaké momenty v biografii jedince jsou klíčové pro vznik a vývoj této kompetence. Především je to „iniciativa rodičů, zaměření na vzdělání, koníčky, práce a v neposlední řadě vlastní intence.“ (s. 49).

Práce odpovídajícím způsobem vychází z historických, etnologických a sociolingvistických prací o Řecích v Československu a následně v České republice (Hradečný, Otčenášek, Sloboda, Tsivos, Králová). Dobře znázorňuje možnosti komparace s aspekty jazykové situace dalších komunit, mj. ukazuje kontakt mezi „tradiční menšinou“ a „novými příchozími“. Dalšími obzvláště relevantními aspekty problematiky jsou vliv repatriace na předání řečtiny dalším generacím a náhled do problematiky rodinné jazykové politiky na základě rozhovorů se dvěma sestrami. K dalším pozitivním aspektům patří poctivá práce s vedením a zpracováním rozhovorů.

V práci je několik slabších míst:

- Chybí např. základní informace o tom, co se stalo v období mezi vyhnáním příslušníků první generace z Řecka a dneškem, když už dospěla třetí generace (definovaná jako „vnu[ci] řeckých imigrantů z 50. let minulého století“, s. 11). Je např. pro zdejší řeckou komunitu charakteristická endogamie?
- Část textu o přepínání a mísení kódů je místy zavádějící. Zdroj „Liu, 2006“ který je uveden na s. 41 jakožto studie, která se přiklání k rozlišování pojmů „code-switching“ a „code-mixing“ není příliš vhodný, neboť se jedná o studentskou seminární práci;

toto rozlišení lze najít v jiných zdrojích. Pojem „mísení kódů“ navíc nemusí být nutně omezen na to, že si jedinec usilující o zvládnutí obou jazyků „vypomáhá mísením v situacích, kdy jsou jeho znalosti v jednom kódu nedostatečné“ (s. 41).

Práce je napsána přehledně a srozumitelně. Vyskytují se v ní však jednotlivá formální nedopatření (v odkazech, v pravopisu apod.), např.:

s. 13: v odkazu „(Sloboda, 2002, s. 281)“ je chybně uveden rok, má být „(Sloboda, 2011, s. 281)“.

s. 14: v poznámce 11 chybí v odkazu rok.

s. 31: v přepisu rozhovoru se čte: „táta se dmul píchou“.

Na závěru je třeba konstatovat, že studentka přistoupila k práci s neobvyklým osobním nasazením, s upřímnou snahou porozumět problematice i s ohledem na její aplikační potenciál. Její závěry také plynule navazují na aktuální literaturu (nejvíc na Královou 2012) a poskytují kritickou reflexi.

Otázky pro diskusi:

- 1) Jak chápe autorka rozdíl mezi pojmy „přepínání kódů“ a translanguaging? Jakým způsobem lze určit, nakolik byla daná praktika úmyslná?
- 2) Jaké praktické poznatky lze vyvodit ze zkušeností třetí generace pro politiku řeckých organizací v ČR ohledně uchovávání řečtiny?

Práci doporučuji k obhajobě s výsledným hodnocením „velmi dobře“ v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze dne 15. 6. 2017

Mgr. Tamah Sherman, Ph.D.